

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2026-1.28>

Марія ШОСТАЦЬКА

доктор філософії (PhD) з медицини,

заступник директора з виховної роботи,

Вінницький медичний фаховий коледж ім. акад. Д.К. Заболотного

mariashostatska@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1835-8348

Олександр КОБИЛЯНСЬКИЙ

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки,

Вінницький національний технічний університет

akobilanskiy@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9724-1470

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КРИЗОВИХ УМОВАХ ОСВІТИ

Анотація. Мета статті полягає в аналізі особливостей професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів в освітньому просторі. **Методологія** дослідження ґрунтується на застосуванні системного аналізу філософських, педагогічних і загальнонаукових джерел задля встановлення ступеня розробленості проблематики професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я в кризових умовах, а також визначення ключових понять дослідження; узагальнення та синтезу теоретичних положень для розроблення концептуальної моделі та визначення теоретико-методологічних засад дослідження; аналізу педагогічної, філософської та управлінської наукової літератури задля ідентифікації принципів впровадження професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів в освітньому просторі. **Наукова новизна** полягає в тому, що обґрунтовано концепцію професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів в освітньому просторі, запропоновано модель системи професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів, а також уточнено зміст базових понять дослідження. **Висновки.** Запропонована модель професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів являє собою науково обґрунтовану систему організації освітнього процесу в медичних закладах вищої та фахової передвищої освіти. Наразі ефективно моделювання має ґрунтуватися на динамічній, стійкій до ризиків моделі з урахуванням безпеки, адаптивності та варіативності. Відповідно, розроблена модель складається зі взаємопов'язаних цілей, принципів, змістових компонентів, методів, форм і умов навчання та має на меті забезпечення безперервності й високої якості підготовки медичних кадрів у складних умовах підвищеної небезпеки та нестабільності.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентність, фахівець у сфері охорони здоров'я, освіта, кризові умови.

© М. Шостацька, О. Кобилянський, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Maria SHOSTATSKA

Doctor of Philosophy (PhD) in Medicine,
Deputy Director for Educational Work,
Vinnytsia Acad. D.K. Zabolotnyi Professional Medical College
mariashostatska@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1835-8348

Olexandr KOBYLIANSKYI

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Life Safety and Safety Pedagogy,
Vinnytsia National Technical University
akobilanskiy@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9724-1470

FEATURES OF PROFESSIONAL TRAINING OF HEALTH CARE SPECIALISTS IN CRISIS CONDITIONS OF EDUCATION

Abstract. The purpose of the article is to analyze the features of professional training of health care specialists in the context of crisis challenges in the educational space. The research **methodology** is based on the application of a systematic analysis of philosophical, pedagogical and general scientific sources in order to establish the degree of development of the issues of professional training of health care professionals in crisis conditions, as well as the definition of key research concepts; generalization and synthesis of theoretical provisions for the development of a conceptual model and the definition of theoretical and methodological foundations of the study; analysis of pedagogical, philosophical and managerial scientific literature in order to identify the principles of implementing professional training of health care professionals in crisis conditions in the educational space. The **scientific novelty** lies in the fact that the concept of professional training of health care professionals in crisis conditions in the educational space is substantiated, a model of the system of professional training of health care professionals in crisis conditions is proposed, and the content of the basic research concepts is clarified. **Conclusions.** The proposed model of professional training of healthcare professionals in crisis conditions is a scientifically sound system for organizing the educational process in medical institutions of higher and professional pre-higher education. Currently, effective modeling should be based on a dynamic, risk-resistant model taking into account safety, adaptability and variability. Accordingly, the developed model consists of interrelated goals, principles, content components, methods, forms and conditions of training and aims to ensure continuity and high quality of medical personnel training in difficult conditions of increased danger and instability.

Key words: professional training, competence, healthcare specialist, education, crisis conditions.

Постановка проблеми. Сучасна система охорони здоров'я функціонує в умовах підвищеної складності та невизначеності. Це зумовлено швидким розвитком медичних технологій, кризами, викликаними пандеміями, змінами клімату, гібридними війнами та локальними збройними конфліктами. Усе це вимагає від фахівців не тільки глибоких професійних знань, але й уміння ефективно діяти в складних та екстремальних ситуаціях. У таких умовах традиційний підхід до професійної підготовки як сукупності знань, умінь і навичок виявляється недостатнім. На перший план виходить компетентнісний підхід, що акцентує увагу на формуванні професійної компетентності. Це інтегральна характеристика медика, яка визначає його готовність і здатність вирішувати складні професійні завдання на будь-якому рівні. Професійна

компетентність медичних працівників є багатокomпонентною та динамічною системою, яка змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Її ключовою ознакою є не лише засвоєння необхідних знань і практичних умінь, але й здатність ефективно застосовувати їх у професійній діяльності. Наразі професійна діяльність потребує наявності критичного мислення, уміння приймати виважені рішення навіть за обмеженого часу, браку інформації або ресурсів, а також відповідальності за життя та здоров'я пацієнтів у критичних ситуаціях.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Формування професійної компетентності майбутніх медичних працівників активно вивчається як українськими, так і закордонними дослідниками. Українські науковці зосереджуються на дослідженні специфічних моментів

цієї проблематики. У сучасній педагогічній парадигмі, як зазначено в роботах таких науковців, як В. Андрущенко [1], Н. Ничкало [14], С. Сисоєва [16], підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності трактується як інтегративна двоелементна модель. Ця модель включає два взаємозалежні елементи: теоретичне навчання, яке забезпечує засвоєння фундаментальних знань, методологічних основ та аксіологічних принципів для створення пізнавальної основи професійної діяльності, та практичну підготовку, що передбачає оволодіння професійними вміннями, навичками та алгоритмами прийняття рішень у різноманітних ситуаціях. Наукова значущість цього підходу полягає в діалектичній єдності зазначених компонентів, що дає змогу формувати цілісне розуміння професійної компетентності здобувачів освіти.

В умовах професійної освіти такі дослідники, як В. Базелюк [2], Л. Марцева [9], І. Махновська [11], визначають підготовку майбутніх спеціалістів як складний і динамічний процес, що спирається на чітко окреслену структуру зі взаємопов'язаними елементами. Головною метою цієї системи є забезпечення ефективного формування професійної компетентності здобувача освіти. З точки зору системно-структурного аналізу ключовими характеристиками такої моделі є інтегративність, структурна цілісність та функціональна орієнтованість.

Мета статті полягає в аналізі особливостей професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів в освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. Питання підготовки медичних фахівців було предметом досліджень І. Дубковецької, К. Каруник, І. Ковчиної, І. Маруш, Я. Тарасенко та інших науковців. Проведений аналіз наукових джерел підтвердив, що професійна діяльність працівників сфери охорони здоров'я базується на комплексній системі знань і вмінь, що включає як теоретичні (базові та клінічні дисципліни), так і практичні (прикладні) компоненти. Водночас у медичній галузі надзвичайно важливою є мінімізація впливу людського фактора, адже навіть незначні професійні помилки можуть призвести до серйозних наслідків у вигляді лікарських помилок. З огляду на

зростаючу технократизацію медицини завданням підготовки майбутніх фахівців є розвиток у них відповідальності, точності і критичного мислення як ключових професійних якостей.

Професійну підготовку фахівців у сфері охорони здоров'я потрібно розуміти як цілеспрямований, організований і систематичний процес, що здійснюється в закладах вищої та передвищої освіти. Цей процес забезпечує здобувачам освіти освоєння необхідної системи наукових знань, формування медичних умінь, практичних навичок та розвиток професійно важливих якостей і ціннісних орієнтацій. Система охорони здоров'я є ключовою складовою частиною суспільного добробуту, адже якість її функціонування безпосередньо впливає на рівень життя, стан здоров'я населення та здатність держави оперативно реагувати на надзвичайні ситуації. В сучасних реаліях, особливо під час воєнного стану, значення діяльності медичних працівників суттєво зростає. Їхня професійна робота не лише забезпечує збереження здоров'я громадян, але й підтримує життєдіяльність суспільства загалом. Це актуалізує потребу в чіткому визначенні поняття «фахівець сфери охорони здоров'я», його ключових характеристик та професійної структури.

Фахівцем сфери охорони здоров'я вважається особа, яка володіє відповідною професійною кваліфікацією у цій галузі й займається діяльністю, пов'язаною з наданням медичної, фармацевтичної чи реабілітаційної допомоги, або виконує інші професійні функції в межах фахів у сфері охорони здоров'я за чинним законодавством. Згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 5 липня 2025 року № 1065 до такої категорії належать як медичні та фармацевтичні працівники, так і реабілітологи та інші спеціалісти суміжних напрямів, включно з фахівцями без медичної освіти, якщо їхня професійна діяльність стосується закладів охорони здоров'я [15]. Отже, фахівець сфери охорони здоров'я – це широке поняття, яке охоплює всіх людей, що працюють у медичній галузі та займаються підтримкою й відновленням здоров'я людей, діагностикою, лікуванням, профілактикою захворювань та доглядом за пацієнтами. До цієї категорії належать різноманітні професії: лікарі різних спеціальностей (хірурги,

педіатри, кардіологи, онкологи тощо), медичні сестри, фармацевти, фахівці з діагностики (лаборанти, рентгенологи, УЗД-спеціалісти), парамедики та працівники швидкої допомоги, реабілітологи та фізіотерапевти, дієтологи, психологи, соціальні працівники у сфері охорони здоров'я та багато інших допоміжних професій. Всі ці фахівці тісно співпрацюють для забезпечення комплексного медичного обслуговування.

Отже, поняття «фахівець сфери охорони здоров'я» є багатограним та включає широкий перелік професій, спрямованих на різні аспекти підтримки здоров'я людей. У вітчизняних нормативних актах це визначення має чітко окреслений зміст, який дає змогу систематизувати фахи й окреслити їхню функціональну роль. Це є важливим для вдосконалення освітніх програм, які повинні відповідати потребам системи охорони здоров'я та сприяти забезпеченню високого рівня надання медичної допомоги.

Дослідники І. Гуменна, Я. Нахаєва та В. Шацький трактують професійну компетентність лікаря як інтегральну характеристику, що визначає здатність фахівця вирішувати професійні завдання, спираючись на знання, життєвий досвід і прагнення до самовдосконалення [13]. Такий підхід акцентує увагу на динамічному розвитку та важливості мотиваційно-ціннісної складової частини у формуванні компетентності. І. Мельничук описує професійну компетентність лікаря як багатокомпонентну структуру, яка об'єднує ключові, базові та спеціальні компетентності [12]. Вона підкреслює універсальність ключових компетентностей, які сприяють ефективності професійної діяльності в умовах сучасного суспільства, проявляючись у здатності використовувати інформаційні ресурси, сучасні комунікаційні технології (у тому числі, іноземну комунікацію) та дотримуватися соціально-правової відповідальності.

Н. Димар, Л. Сойка та А. Шевчук наголошують на тому, що поняття «компетентність» має багатозначне трактування і може розглядатися з різних аспектів: як детермінована знаннями особистісно-соціальна професійна діяльність; як інтеграція знань, умінь і навичок, що забезпечує готовність до професійної роботи; як наявність необхідного обсягу знань

для фахових суджень; як рівень сформованих умінь для конструктивної діяльності в умовах змін [5].

Аналіз наукових підходів до визначення професійної компетентності фахівців медицини підтверджує її інтегративну природу, багатовимірність і залежність від синтезу знань, практичних навичок, професійно важливих особистісних рис та здатності до саморозвитку. Дослідники роблять різні акценти: одні – на професійному зростанні й мотивації, інші – на структурній побудові компетенції чи її багатозначності. Об'єднання цих поглядів дає можливість створити цілісний образ професійної компетентності медичного працівника як системного поняття, що включає спеціалізовані знання, вміння адаптуватися до складних ситуацій, етичні принципи, прийняття обґрунтованих рішень, використання технологій і рефлексивний аналіз власної діяльності. Такий підхід особливо важливий в умовах сучасних викликів, пов'язаних з кризовими або воєнними ситуаціями, що потребують високого рівня готовності та відповідальності медичних працівників.

У межах проведеного дослідження професійна компетентність фахівця охорони здоров'я визначена як комплексна характеристика, що забезпечує здатність ефективно виконувати професійні функції з надання медичної допомоги за різних обставин. Ця компетентність охоплює систему спеціалізованих знань і навичок, професійно важливі якості, етичні переконання, відповідальність і здатність до саморефлексії й особистісного вдосконалення. Формування професійної компетентності в медичних працівників в умовах воєнного часу сприймається як процес розвитку знань, практичних навичок, цінностей і особистісних характеристик з урахуванням специфічних організаційних, психологічних і безпекових викликів цієї ситуації. Це вимагає адаптації освітніх технологій, використання більш гнучких форматів навчання та орієнтації на практичний підхід до професійної діяльності.

Сучасна освітня система діє в умовах постійних змін і викликів, обумовлених різноманітними кризовими чинниками, серед яких глобальні пандемії, екологічні проблеми, військові конфлікти та соціально-економічна нестабільність. Такі події сприяють створенню

кризових обставин, які суттєво змінюють традиційні підходи до організації, змісту та здійснення освітнього процесу. Питання функціонування освіти за умов надзвичайних ситуацій досліджувала низка науковців, зокрема Н. Діра, В. Корнят, О. Кошелева, Л. Чередник, Р. Швай. Вчені наголошують на тому, що кризові явища, як-от воєнні конфлікти чи пандемії, які дестабілізують освітній процес, можуть чинити тривалий негативний вплив на досягнення учнів та студентів. Такий вплив має багатогранний характер і проявляється в скороченні навчального часу, зниженні мотивації до навчання, зростанні освітньої нерівності, психологічних і соціальних наслідках та обмеженні можливостей практичного навчання.

Кризові умови в освітній сфері є специфічним режимом функціонування системи освіти, який формується під дією надзвичайних соціальних, економічних чи безпекових обставин. Ці умови порушують стабільність, організованість і результативність освітнього процесу, спричиняючи складні структурні, психологічні та змістові зміни. Учасники освітнього процесу – студенти, викладачі та батьки – стикаються з багатьма викликами, що впливають на їхню мотивацію, емоційний стан, доступ до ресурсів та здатність ефективно навчати чи навчатися.

Отже, кризові умови освіти – це сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів (збройні конфлікти, воєнний стан, масові міграції населення, руйнування інфраструктури, часті перебої в енергопостачанні, обстріли, психологічні травми учасників освітнього процесу), які значною мірою ускладнюють нормальний хід навчання у закладах вищої та професійної передвищої медичної освіти. В таких умовах виникає нагальна потреба адаптації змісту, форм і методів навчання.

В національному та міжнародному науковому дискурсі освітнє середовище визначається як специфічна складова частина життєвого й соціального простору особистості, що значно впливає на її навчання, виховання та всебічний розвиток. Це середовище включає набір умов, взаємодій, ресурсів і впливів, які формують освітню траєкторію людини, визначаючи якість і результативність освітнього процесу. Сучасні глобальні загрози, такі як

пандемія COVID-19 і повномасштабна війна в Україні, значно ускладнили діяльність освітніх установ і змусили заново осмислити зміст і роль освітнього середовища, зокрема акцентуючи увагу на його безпеці.

Г. Васянович розробив концепцію безпечного освітнього середовища у контексті обов'язків педагогів створювати безпечне середовище у закладах вищої освіти. Він наголосив на важливості організаційно-виховних заходів для формування атмосфери захищеності й довіри [4]. Водночас В. Духневич запропонувала технологію створення безпечного освітнього простору, яка ґрунтується на принципах організаційно-операційного проектування [6]. Вона виділила поетапні дії для забезпечення фізично й психологічно комфортного та безпечного освітнього процесу.

Питання психологічної безпеки освітнього середовища детально висвітлено в роботах таких науковців, як О. Бондарчук, В. Духневич, Л. Карамушка. У своїх дослідженнях вони підкреслюють, що психотравматичні ситуації (війна, техногенні катастрофи, пандемії) безпосередньо або опосередковано впливають на психічне та фізичне здоров'я людини, її здатність до навчання та взаємодії з оточенням. Ці аспекти є особливо актуальними в умовах зростаючої соціальної напруги. Інформаційна складова частини безпеки освітнього середовища, за Н. Кириленко, має тісний зв'язок з широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання [8]. У своїх роботах вона акцентує на кількох важливих ризиках, як-от відсутність систем ефективного контролю цифрового контенту, поширення недостовірної або маніпулятивної інформації та доступ до агресивного контенту, здатного провокувати насильство, булінг чи кібербулінг.

Авторка Л. Бутузова трактує безпечне освітнє середовище як умови, що забезпечують фізичну, психологічну та соціальну захищеність учасників освітнього процесу, сприяють створенню позитивного емоційного клімату, успішній соціалізації та формують передумови для ефективного засвоєння знань [3]. Підсумовуючи підходи різних дослідників, можемо зазначити, що безпечне освітнє середовище є комплексом організаційних, психологічних, матеріально-технічних,

інформаційних і нормативно-правових умов, що гарантують захищеність усіх учасників освітнього процесу, знижують можливі ризики та створюють передумови для стабільного, безпечного та безперервного навчання навіть за умов потенційних загроз.

Аналіз проведених досліджень підтверджує, що забезпечення безпечного освітнього середовища є ключовою умовою ефективності сучасної освіти, особливо в контексті кризових ситуацій, таких як воєнний стан. У рамках цього дослідження безпечний освітній простір трактується як спеціально організоване середовище в закладах вищої або фахової передвищої освіти. Воно включає фізично та психологічно захищені умови (зони укриття, резервні майданчики), впровадження дистанційних і гібридних навчальних форматів, надання психологічної підтримки та створення систем раннього попередження. Основна мета такого простору – забезпечити безперервність освітнього процесу та збереження життя й здоров'я як студентів, так і викладачів за умов надзвичайних обставин.

Моделювання як методологічний інструмент стало відповіддю на потребу в дослідженні явищ або процесів, які неможливо безпосередньо спостерігати чи аналізувати через експерименти. Низка науковців розглядає моделювання як фундаментальний елемент теоретичного мислення й ефективний метод для вирішення складних пізнавальних завдань із залученням абстрагування, узагальнення й прогнозування. У науковій літературі, зокрема педагогічній, відсутнє чітке уніфіковане визначення понять модель чи моделювання; їхнє трактування залежить від мети дослідження, методологічних підходів і особливостей самого об'єкта дослідження. Це свідчить про міждисциплінарний характер методу моделювання та його універсальність у різних галузях знань. Відповідно до поглядів М. Фіцули, наукова модель є системою, зміст якої адекватно відображає предмет дослідження та знаходить матеріальну реалізацію [17]. Вона є інструментом для теоретичного осмислення педагогічних процесів, як-от покращення структури освітнього процесу, вдосконалення керування освітньою діяльністю та визначення закономірностей освітньої взаємодії.

Сучасні дослідники, зокрема С. Вітвицька, І. Гуменна, М. Кирилів, М. Марущак,

підкреслюють, що моделювання є одним з найбільш перспективних напрямів для вдосконалення професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Особливу важливість цей підхід набуває в контексті освітніх реформ та впровадження компетентнісного підходу. За визначенням Н. Маслова, процес моделювання являє собою творчо спрямовану, послідовну діяльність конструктивно-проективного та аналітико-синтетичного характеру, що ґрунтується на системному аналізі наявної інформації й спрямована на відтворення об'єкта загалом або його ключових аспектів [10]. Л. Зубик акцентує на тому, що моделювання професійної діяльності дає змогу визначити перелік необхідних компетентностей, специфіку роботи, зміст професійної освіти, а також оптимальні технології, засоби та організаційні форми освітнього процесу [7].

Водночас сучасні умови вимагають переосмислення та адаптації моделювання освітніх процесів у контексті нестабільності, високого ризику та зміни доступності ресурсів. Це передбачає розроблення освітніх моделей не лише для стандартних умов функціонування, але й для ситуацій, де можуть виникати порушення безперервності освіти, як-от неможливість фізичного доступу до закладів освіти, дистанційне навчання, евакуація. Також це включає зміну способів взаємодії учасників освітнього процесу (перехід на дистанційне, змішане чи асинхронне навчання), нерівномірний доступ до необхідних ресурсів (інтернету, обладнання, навчальних матеріалів), підвищене психологічне навантаження (тривожність, стрес, емоційне виснаження) та потребу в оперативному керуванні (швидка адаптація освітніх програм, розкладів та змісту навчання).

Традиційні освітні моделі зазвичай передбачають стабільність середовища функціонування. Проте в надзвичайних ситуаціях моделювання потребує інтеграції параметра невизначеності. Це включає багаторівневі сценарії (нормальний режим, ситуація ризику, обмежений режим діяльності та кризовий режим), гнучкі траєкторії навчання, наявність резервних каналів комунікації й доступу, а також механізм для швидкого коригування моделі за допомогою алгоритмів ухвалення рішень у кризових умовах. У сучасних реаліях

ефективне моделювання має ґрунтуватися на динамічній, стійкій до ризиків моделі з урахуванням безпеки, адаптивності та варіативності.

Висновки. Отже, запропонована модель професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів являє собою науково обґрунтовану систему організації освітнього процесу в медичних закладах вищої та фахової передвищої освіти. Вона складається зі взаємопов'язаних цілей, принципів, змістових компонентів, методів, форм і умов навчання та має на меті забезпечення безперервності й високої якості підготовки медичних кадрів у складних умовах підвищеної небезпеки та нестабільності.

Здійснений аналіз особливостей професійної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я за умов кризових викликів в освітньому просторі не вичерпує всіх аспектів

формування професійної компетентності цих фахівців. Зокрема, до перспективних напрямів майбутніх досліджень належать поглиблене вивчення адаптивних моделей навчання у сфері охорони здоров'я, у тому числі з урахуванням персоналізованих цифрових платформ, індивідуальних освітніх траєкторій та адаптивної аналітики. Потребують подальших досліджень також питання застосування штучного інтелекту в медичній освіті, включно з інтелектуальними тренажерами, віртуальними помічниками, автоматизованими системами оцінювання. Ефективне розв'язання означених питань буде сприяти якісному зростанню вітчизняної медичної освіти, її подальшої інтеграції до європейського освітнього простору та забезпечить підвищення конкурентоздатності українських фахівців у сфері охорони здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В., Бондар В. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів XXI століття. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. 2010. Вип. 1.28. С. 12–20.
2. Базелюк В., Гречаник Н., Кубіцький С., Шумілова І. Управління освітньою діяльністю: навч. посібник. Київ: Міленіум, 2023. 723 с.
3. Бутузова Л., Ледньова О. Безпечне освітнє середовище у контексті задоволення потреб учня. *The 9th International scientific and practical conference "Theoretical and practical aspects of the development of science and education"* (March 05–08, 2024) Prague, Czech Republic. International Science Group. 2024. P. 240–248.
4. Васянович Г. Роль педагога у формуванні безпечного освітнього середовища у вищому навчальному закладі. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. 2017. № 4. С. 1–9.
5. Димар Н., Сойка Л., Шевчук А. Формування професійних компетентностей фахівців медичних спеціальностей в умовах дистанційного навчання. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 39. С. 139–142. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.27>.
6. Духневич В. Створення безпечного освітнього середовища: «Шість кроків до безпеки». Проблеми політичної психології. 2022. Т. 26. № 12 (26). С. 266–278.
7. Зубик Л. Модель формування професійних компетентностей майбутніх ІТ-фахівців у процесі вивчення фахових дисциплін. Науковий вісник МНУ ім. В. Сухомлинського. 2016. № 1 (52). С. 83–89.
8. Кириленко Н. Проблеми інформаційної безпеки освітнього середовища вищого навчального закладу. Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя міжнар. наук.-практ. конф.: у 2 ч. Львів, 2012. С. 149–151.
9. Марцева Л. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки молодших спеціалістів радіотехнічного профілю: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2015. 519 с.
10. Маслов В. Концептуальні засади побудови, зміст і структура орієнтованої моделі функціональної компетентності керівників навчальних закладів. Післядипломна освіта в Україні. 2009. № 2. С. 3–10.
11. Махновська І. Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2015. 312 с.
12. Мельничук І. Професійна підготовка майбутніх логопедів як медична і педагогічна проблема в історичному контексті. Медична освіта. 2019. № 3 (83). С. 123–127.
13. Нахасва Я., Гуменна І., Шацький В. Формування професійної компетентності майбутніх лікарів як педагогічна проблема. Медична освіта. 2021. № 3. С. 92–96. DOI: 10.11603/m.2414-5998.2021.3.12602.
14. Ничкало Н. Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. пр. Вип. 1. АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Благод. фонд ім. А. Макаренка. Київ: Екмо, 2004. 225 с.

15. Перелік професій (посад) працівників сфери охорони здоров'я. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 5 липня 2025 року № 1065. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 липня 2025 року за № 1109/44515. URL: https://moz.gov.ua/storage/uploads/555e4c6d-bc57-4c21-b299-6045931e0c41/dn_1065_05072025_dod_2.pdf.
16. Сисоєва С. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження. Київ: Екмо, 2010. 326 с.
17. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав. 2010. 456 с.

REFERENCES:

1. Andrushchenko, V., & Bondar, V. (2010). Modernizatsiia pedahohichnoi osvity vidpovidno do vyklykiv XXI stolittia [Modernization of pedagogical education in line with the needs of the XXI century]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V. Sukhomlynskoho. Serii: Pedahohichni nauky – Scientific Bulletin of Mykolaiv State University named after V. Sukhomlynskoho. Series: Pedagogical Sciences*, 1.28, 12–20 [in Ukrainian].
2. Bazeliuk, V., Hrechanyk, N., Kubitskyi, S., & Shumilova, I. (2023). Upravlinnia osvითnoiu diialnistiu [Management of educational activities]: navch. posibnyk. K.: Milenium [in Ukrainian].
3. Butuzova, L., & Lednova, O. (2024). *Bezpechne osvitnie seredovyshe u konteksti zadovolenia potreb uchnia* [Safe educational environment in the context of satisfying students' needs]. The 9th International scientific and practical conference “Theoretical and practical aspects of the development of science and education” (March 05–08, 2024) (P. 240–248). Prague, Czech Republic. International Science Group [in Ukrainian].
4. Vasianovych, H. (2017). Rol pedahoha u formuvanni bezpechnoho osvitnoho seredovysheha u vyshchomu navchalnomu zakladi [The role of a teacher in the formation of a safe educational environment at a higher educational institution]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedahohika – Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogy*, 4, 1–9 [in Ukrainian].
5. Dymar, N., Soika, L., & Shevchuk, A. (2021). Formuvannya profesiinykh kompetentnosti fakhivtsiv medychnykh spetsialnosti v umovakh dystantsiinoho navchannia [Formation of professional competence of medical specialists in the conditions of distance learning]. *Innovatsiina pedahohika – Innovation in Pedagogy*, 39, 139–142. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.27> [in Ukrainian].
6. Dukhnevych, V. (2022). Stvorennia bezpechnoho osvitnoho seredovysheha: “Shist krokiv do bezpeky” [Creating a safe educational environment: “Six steps to safety”]. *Problemy politychnoi psykholohii – Problems of political psychology*, 26, 12 (26), 266–278 [in Ukrainian].
7. Zubyk, L. (2016). Model formuvannya profesiinykh kompetentnosti maibutnikh IT-fakhivtsiv u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin [Model of formation of professional competence of future IT specialists in the process of studying professional disciplines]. *Naukovyi visnyk MNU im. V. Sukhomlynskoho – Scientific journal of the Moscow State University named after V. Sukhomlynskoho*, 1 (52), 83–89 [in Ukrainian].
8. Kyrylenko, N. (2012). *Problemy informatsiinoi bezpeky osvitnoho seredovysheha vyshchoho navchalnoho zakladu* [Problems of information security of the educational environment of higher education]. Informatsiino-telekomunikatsiini tekhnolohii v suchasni osviti: dosvid, problemy, perspektyvy: Tretia mizhnar. nauk.- prakt. konf. – Information and telecommunication technologies in modern education: experience, problems, perspectives: Third international scientific and practical conference, 2, 149–151. Lviv [in Ukrainian].
9. Martseva, L. (2015). *Teoretychni ta metodychni osnovy profesiinoi pidhotovky molodshykh spetsialistiv radiotekhnichnoho profilu* [Theoretical and methodological foundations of professional training of young specialists of the radiotechnical profile]: *Doctor's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].
10. Maslov, V. (2009). Kontseptualni zasady pobudovy, zmist i struktura oriientovanoi modeli funktsionalnoi kompetentnosti kerivnykiv navchalnykh zakladiv [Conceptual principles of the formation, content and structure of the oriented model of functional competence of heads of higher educational institutions]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukraine*, 2, 3–10 [in Ukrainian].
11. Makhnovska, I. (2015). *Profesiina pidhotovka mahistriv sestrynskoi spravy v umovakh stupenevoi osvity* [Professional training of masters of nursing in the conditions of the level of education]. *Candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].
12. Melnychuk, I. (2019). Profesiina pidhotovka maibutnikh lohopediv yak medychna i pedahohichna problema v istorychnomu konteksti [Professional competence of future doctors as a medical and pedagogical problem in a historical context]. *Medychna osvita*, 3 (83), 123–127 [in Ukrainian].
13. Nakhaieva, Ya., Humenna, I., & Shatskyi, V. (2021). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh likariv yak pedahohichna problema [Formation of professional competence of future doctors as a pedagogical problem]. *Medychna osvita*, 3, 92–96. DOI 10.11603/m.2414-5998.2021.3.12602 [in Ukrainian].

14. Nychkalo, N. (2004). Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka [Pedagogical process: theory and practice: collection of scientific papers]: zb. nauk. pr. Vyp. 1. APN Ukrainy. In-t pedahohiky i psykholohii prof. osvity, Blahod. fond im. A. Makarenka. K.: Ekmo. [in Ukrainian].

15. Perelik profesii (posad) pratsivnykiv sfery okhorony zdorovia [List of professions (positions) of health care workers] (2025). Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy 05 lypnia 2025 r. № 1065 – Order of the Ministry of Health Care of Ukraine dated July 5, 2025 No. 1065. Zareiestrovano v Ministerstvi yustytsii Ukrainy 23 lypnia 2025 roku za № 1109/44515. URL: https://moz.gov.ua/storage/uploads/555e4c6d-bc57-4c21-b299-6045931e0c41/dn_1065_05072025_dod_2.pdf. [in Ukrainian].

16. Sysoieva, S. (2010). Problemy neperervnoi profesiinoi osvity: tezaurus naukovoho doslidzhennia [Problems of continuous professional education: thesaurus of scientific research]. Naukove vydannia – Scientific publications. K.: Ekmo. [in Ukrainian].

17. Fitsula, M. (2010). Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of higher education]: navch. posib. K.: Akademvydav. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 31.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.03.2026